

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ГАЛУЗІ М'ЯСНОГО СКОТАРСТВА

Л. М. СТЕПАСЮК, кандидат економічних наук, доцент
кафедри економіки підприємства
ім. проф. І.Н. Романенка, Національний університет
біоресурсів і природокористування України, м.Київ
ORCID 0000-0002-7258-9243
E-mail: ludastepasuk@gmail.com

Анотація. У статті розглянуто сучасний стан розвитку м'ясного скотарства, досліджено динаміку його основних показників, а також фактори, які стримують розвиток галузі.

Визначено, що скотарство є надзвичайно важливою галуззю сільського господарства, проте нестабільність соціально-економічної ситуації, низький рівень концентрації капіталу в аграрній сфері, диспаритет цін між сільськогосподарською продукцією і продукцією промисловості та його наслідки зумовили хронічні негаразди в даній галузі.

Встановлено, що скорочення поголів'я тварин, погіршення його якісного складу спричинили зниження якості продукції та зменшення об'ємів її виробництва, і як наслідок споживання цінних продуктів харчування. Тому для стабілізації ситуації в даній галузі з боку держави варто запроваджувати механізм державної підтримки розвитку тваринництва з метою відновлення потенціалу галузі та забезпечення населення продуктами харчування, а країну – стабільними міжнародними позиціями.

Обґрунтовано, що невід'ємною умовою ефективного господарювання в галузі м'ясного скотарства є активне використання переваг ринкових відносин. Виробничо-економічні зв'язки у м'ясопродуктовому підкомплексі мають базуватись на взаємоузгодженій співпраці на стадіях виробництва сировини, її переробки та споживання готової м'ясної продукції, а також створенні інтегрованих виробничих формувань.

Доведено, що одним із вирішальних факторів поступального розвитку галузі м'ясного скотарства є кормова база та нарісання селекційного ядра. Зазначено, що відносини між виробниками продукції скотарства і переробними підприємствами повинні базуватись на об'єктивно-обґрунтованій ціновій політиці, яка виключала б ціновий диспаритет у відносинах учасників м'ясопродуктового підкомплексу країни.

Ключові слова: яловичина, приріст ВРХ, скотарство, ефективність, собівартість, прибуток, рентабельність.

Актуальність.

Проблема продовольчої безпеки є однією з найбільш важливих у

багатьох країнах світу, позитивне вирішення якої лежить у площині пошуку шляхів забезпечення сталого сільськогосподарського

виробництва в умовах зростаючої обмеженості ресурсів, глобалізації економічних відносин і вступу суспільства в постіндустріальну еру розвитку. Серед більшості країн світу м'ясне скотарство є однією з найбільш конкурентоспроможних галузей тваринництва, оскільки дає різноманітну продукцію – яловичину і шкiряну сировину. Незамінна роль галузі як основного джерела надходження органічних добрив для рослинництва. Саме тому м'ясне скотарство у всіх без винятку країнах займає провідне місце в агропромисловому виробництві і є важливою складовою забезпечення продовольчої безпеки країн [1].

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Дослідженням теоретичних та практичних аспектів функціонування галузі м'ясного скотарства присвячено багато наукових праць вітчизняних та зарубіжних вчених: М. М. Ільчука, Д. Г. Легези, П. Т. Саблука, В. Я. Месель-Веселяка, В. Н. Зимовця, В. М. Яценка та багатьох інших. Їхні наукові праці сприяли створенню міцного теоретико-методологічного фундаменту, проте названа проблема потребує глибшого і всебічного дослідження, оскільки функціонування ринку продукції тваринництва в умовах глобалізації має свої особливості.

Мета дослідження. Дослідити тенденції та особливості функціонування галузі м'ясного скотарства як єдиної, виробничої і конкурентної системи аграрного бізнесу та обґрунтувати пропозиції щодо важелів підвищення конкурентоспроможності продукції.

Матеріали і методи.

Для написання статті були використані такі основні методи дослідження: порівняння, економіко-статистичний, розрахунково-конструктивний, методи аналізу та синтезу.

Результати дослідження та їх обговорення.

Проблема забезпечення населення м'ясом великої рогатої худоби, а переробної промисловості у достатній кількості сировини привертає особливу увагу з огляду на її загальнодержавний характер і залишається одним із пріоритетних завдань в аграрному секторі економіки України, що потребує свого негайного вирішення в контексті забезпечення продовольчої безпеки та стратегії розвитку галузі.

Проблему дефіциту м'яса в країні вдалося частково вирішити за рахунок швидкого збільшення обсягів виробництва м'яса птиці, проте це призвело до порушення науково-обґрунтованої структури балансу та раціонального співвідношення між його окремими видами.

Для підвищення ефективності виробництва та забезпечення відповідного рівня конкурентоспроможності в аграрному секторі важливо забезпечити внутрішню потребу країни в продуктах харчування та сформува-ти необхідний експортний потенціал.

Проте на відміну від світового виробництва як виробництво яловичини, так і її споживання населенням України мають тенденцію до зниження, яке в перерахунку на забійну масу в 2017 р. становило близько 61,4 млн т.

Суттєво знизилася також питома вага яловичини і телятини в структу-

рі виробництва всіх видів м'яса. Так, якщо в 2000 р. вона становила 45,3%, то в 2017р. – лише 16,2%. Тому це зву-жує формування раціонального м'яс-ного балансу країни, у якому яловичина повинна займати не менше 30%.

В Україні офіційно існує 4,5 млн господарств, які використовують 7,5 млн га земель, та 49 тис. госпо-дарств, які використовують 23 млн га, включно з 40 тис. господарств тваринництва, які використовують 4,3 млн га. З цих 4,3 млн, 1 млн га земель (23 % від земель, що вико-ристовуються підприємствами тва-ринництва) перебувають в оренді трьох найбільших агрохолдингів, що займаються виробництвом продукції тваринництва: Ukrlandfarming, МХП, Agroton Public Limited.

У структурі виробництва м'яса досить значна частка належить вели-ким агрохолдингам з повним циклом виробництва – від вирощування зерна та виробництва кормів до забою та виробництва м'яса, виробництва м'я-со-молочних продуктів. Практично в кожний агрохолдинг входять під-приємства, які займаються вирощу-ванням худоби, та кілька переробних заводів. Агрохолдинги виробляють свою продукцію як для споживання на внутрішньому ринку, так і на експорт. Так, вісім найбільших агрохолдингів, які займаються виробництвом про-дукції тваринництва, використовують 1,2 млн га земель та є основою ринку промислових виробників. Українські агрохолдинги мають досвід практич-ної роботи та можливості залучення іноземних інвестицій для подальшого нарощування виробництва. Тому в по-дальшому очікується, що збільшення виробництва тваринницької продукції буде відбуватися внаслідок нарощу-вання потужностей агрохолдингів. Та-

кож, враховуючи податкові пільги для виробників, можливе залучення на український ринок іноземних компа-ній, але за умови вирішення земель-ного питання.

Упродовж досить тривалого пе-ріоду в Україні в усіх категоріях гос-подарств спостерігається стійке ско-рочення чисельності поголів'я ВРХ, внаслідок чого обсяги виробництва яловичини і телятини зменшилися до критичного рівня, що вже поставило під загрозу продовольчу безпеку та негативно впливає на загальний еко-номічний стан розвитку АПК, звужує його експортний потенціал (табл.1).

Так, поголів'я ВРХ в усіх категорі-ях господарств у 2017 р. порівняно з 2012 р. зменшилося на 894 гол., або на 20,2%. Поряд зі зменшенням загаль-ного поголів'я зменшується поголів'я як у сільськогосподарських підприєм-ствах, так і в господарствах населення на 343 та 551 гол. відповідно.

З початку 2000-х років розподіл поголів'я великої рогатої худоби в усіх категоріях господарств зазнав глибоких змін. Внаслідок різкого зменшення його чисельності в сіль-ськогосподарських підприємствах зросла питома вага господарств на-селення. Найбільше поголів'я ВРХ сьогодні зосереджено в особистих господарствах населення, де утри-мується 67% тварин. Частка сіль-ськогосподарських підприємств у загальному поголів'ї худоби з року в рік зменшується. Так, у 2012 р. вони утримували – 34,1% від загального поголів'я, а в 2017р. – 33%.

Переміщення значної частини поголів'я великої рогатої худоби до особистих господарств населення, безумовно, позначилося на рівні то-варності галузі та напрямках її роз-витку. Але, незважаючи на те, що

сьогодні особисті господарства населення є основними постачальниками м'ясо-молочної продукції скотарства на вітчизняному ринку, вони мають лише кількісну перевагу у формуванні пропозиції за рахунок її надходження від більшої чисельності поголів'я порівняно із сільськогосподарськими підприємствами [2].

Дослідження свідчать, що протягом аналізованого періоду також зменшується поголів'я ВРХ без корів на відгодівлі. Так, за аналізований період у всіх категоріях господарств воно зменшилося на 331 гол, в сільськогосподарських підприємствах та господарствах населення – на 227 та на 104 гол. відповідно. Частка сільськогосподарських підприємств до всіх категорій господарств, які утримують названу худобу, становить у 2017 р. – 46,3%, проти 50,5% у 2012 р.

Зменшення поголів'я ВРХ зумовлено економічною вигідністю вирощування курятини та свинини. Приріст м'яса відносно до затрат часу та ресурсів у курятини – найбільший, що робить галузь дуже привабливою для отримання швидкого прибутку. Для свинини також за відносно короткий час можна не лише поверну-

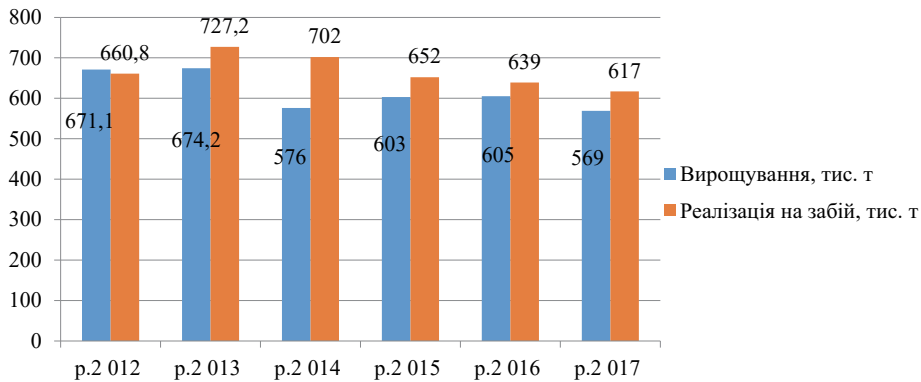
ти вкладені інвестиції, а й отримати прибутки. Для вирощування великої рогатої худоби необхідний час. Експерти і виробники відносять скотарство до так званих «довгих грошей», оскільки на те, щоб отримати повноцінну корову, треба витратити більше ресурсів і часу – майже 6-7 років, порівняно з 1,5 місяцем для курятини та приблизно 0,5–1 роком для свинини залежно від типу виробництва.

Дрібні господарства населення отримують підтримку від держави за вирощування ВРХ, що дещо покращило ситуацію, проте це вважається короткотривалою тенденцією, що діє до тих пір, поки існує грошова підтримка.

Загалом, у 2017 році всі категорії господарств виростили 569 тис. т живої маси худоби, з яких 26,6 % припадало на сільськогосподарські підприємства, і 73,4 % – на особисті господарства населення (рис.1). Незважаючи на зменшення виробництва приросту ВРХ сільськогосподарськими підприємствами протягом 2012-2017рр. на - 27,3 тис. т, їх частка як у загальному виробництві м'яса ВРХ, так і в його реалізації є практично незмінною – 26,6%.

1. Динаміка поголів'я ВРХ в Україні (на кінець року), тис. голів

Показники	2012 р.	2013р.	2014р.	2015р.	2016р.	2017р.
Поголів'я ВРХ, тис. голів						
усі категорії господарств	4425,8	4534	3884	3750	3682	3531
у т.ч. с.-г. підприємства	1510,6	1438	1310	1271	1214	1167
с.-г. підприємства до усіх категорій	34,1	31,7	33,7	33,9	33,0	33,0
господарства населення	2915	3097	2574	2480	2468	2364
Поголів'я ВРХ (без корів на відгодівлі), тис. голів						
усі категорії господарств	1844	2025	1621	1584	1573	1513
у т.ч. с.-г. підприємства	927	872	781	765	729	700
с.-г. підприємства до усіх категорій	50,3	43,1	48,2	48,3	46,4	46,3
господарства населення	917	1153	840	818	844	813

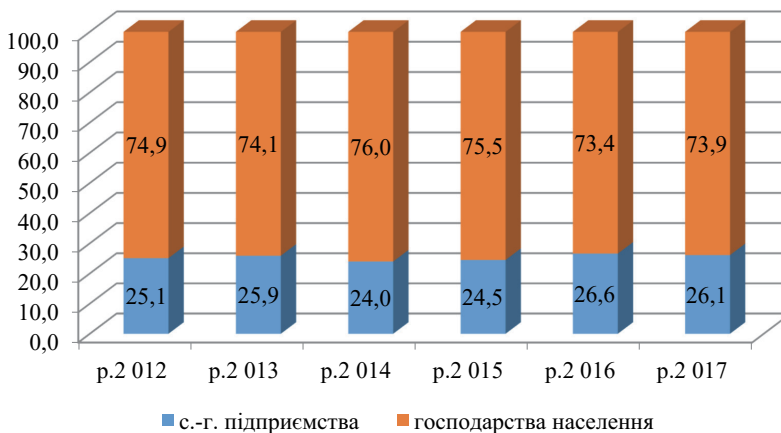

Рис. 1. Динаміка виробництва та реалізації приросту ВРХ в усіх категоріях господарств

У вітчизняних господарствах яловичину переважно одержують за рахунок використання на забій поголів'я надремонтного молодняку та вибракуваного поголів'я дорослої худоби молочних і молочно-м'ясних порід. Так, обсяги кількості реалізованої на забій худоби в усіх категоріях господарств зменшилися за п'ятирічний період на - 6,6%, і в 2017р. становили – 617 тис. тонн. Питома вага сільськогосподарських підприємств до всіх категорій господарств складає 26,0%.

Сільськогосподарські підприємства працюють у м'ясному та м'ясо-молочному напрямку з переробними підприємствами або збувають продукцію під своїми марками на внутрішньому ринку через підприємства збуту, а також виробляють продукцію на експорт. Особисті господарства населення виробляють продукцію практично для внутрішнього ринку. Така структура організації виробництва частково залежить від політики держави.

Аналізуючи структуру виробництва м'яса великої рогатої худоби,

Рис.2. Структура виробництва м'яса великої рогатої худоби в Україні

дослідженнями встановлено, що на протязі досліджуваного періоду вона є незмінною – 73,9% м'яса ВРХ виробляють господарства населення і 26,1% – господарства населення (рис.2).

Загалом промислове виробництво продукції тваринництва відрізняється поглибленням спеціалізації на основі створення великих відгодівельних господарств і комплексів. У сучасних економічних умовах найбільших конкурентних переваг досягають великотоварні спеціалізовані підприємства з найвищими показниками концентрації та спеціалізації виробництва. Водночас саме в цих підприємствах відбувається збільшення суми виробничих витрат, у тому числі й за рахунок зростання витрат на оплату праці, що є вагомим чинником збільшення внутрішньої соціальної ефективності.

Ситуація, пов'язана із закупівлею великої рогатої худоби від різних категорій господарств, підтверджує той факт, що стає нагальною потреба розвитку галузі як у сільськогосподарських підприємствах, так і в особистих господарствах населення через створення на їх базі ферм сімейного типу.

Аналіз свідчить, що відгодівля ВРХ більше ефективно ведеться в сільськогосподарських підприємствах, так, вони на забій реалізують ВРХ середньою живою вагою однієї голови 367 кг, господарства населення – 262 кг.

Це говорить про те, що вимушений захід з підтримання власної дохідності шляхом виробництва м'яса в господарствах населення перестав бути таким – ця діяльність стає невигідною. Хоча виробництво м'яса населенням є не кращою альтернативою світовим технологіям його виробництва, втрата і цього виробника в умовах, що склалися, загрожує практично переходом на імпорتنу продукцію.

Досвід розвинутих країн показує, що населення не є самостійним учасником м'ясопродуктового підкомплексу, а тому і в Україні це явище варто сприймати лише з позицій його тимчасовості. Як показує проведене дослідження, на сьогодні потенціал багатьох сільськогосподарських підприємств як виробників м'яса повністю або майже втрачений. Якщо населення за рахунок не включення до

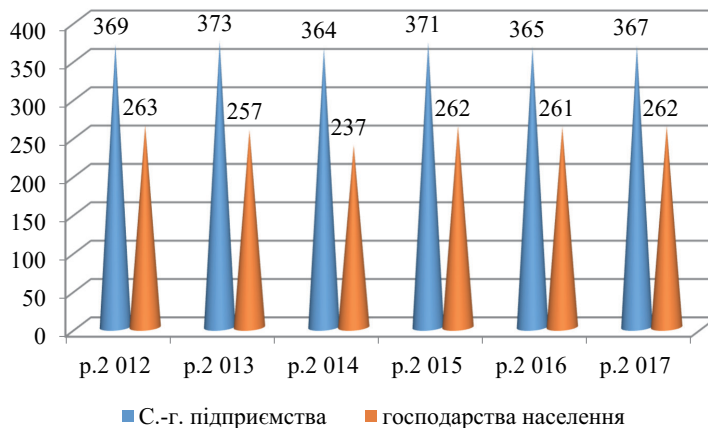

Рис.3. Середня жива маса ВРХ, реалізованої на забій в Україні, кг

собівартості виробленого м'яса багатьох статей витрат за сприятливих умов ще може вийти на незначний рівень прибутковості, то для сільськогосподарських підприємств виробництво м'яса вже протягом тривалого часу є збитковим. До 1991р. кожне сільськогосподарське підприємство мало власне поголів'я худоби, нині відомі регіони, де жодне з підприємств не має тваринництва [3].

Економічна ефективність виробництва приросту великої рогатої худоби в більшості сільськогосподарських підприємств характеризується вкрай низькими показниками окупності витрат та високим рівнем збитковості, що не забезпечує навіть просте відтворення виробничого потенціалу, хоча в усьому світі цей напрям виробництва є перспективним, а яловичина та телятина цінуються як високоякісне м'ясо – одне із найважливіших джерел забезпечення незамінного тваринного білка в харчуванні людей різного віку.

Аналіз динаміки основних показників економічної ефективності виробництва приросту ВРХ в сільськогосподарських підприємствах засвідчує збереження негативних тенденцій диспаритету цін і нерівновигідних відносин, що відображується у щорічному зростанні витрат та коливанні закупівельних цін на ринку (табл.2).

Так, виробничі витрати на одну голову худоби в 2017 р. порівняно з 2012 р. зросли в 2,5 рази, внаслідок чого виробнича собівартість 1т приросту ВРХ зросла в 2,5 рази, а повна – в 2 рази. У зв'язку з тим, що за відповідний період ціна реалізації 1ц приросту ВРХ зросла в 2,9 рази, тобто темпи її зростання перевищують темпи збільшення собівартості продукції, виробникам даної продукції вдалося в 2017р. отримати рентабельність приросту ВРХ – 3,4%. Зазначимо, що за попередні роки виробництво даної продукції було збитковим.

Враховуючи той факт, що вироб-

2. Показники економічної ефективності виробництва приросту ВРХ у сільськогосподарських підприємствах України

Показники	2012р.	2013р.	2014р.	2015р.	2016р.	2017р.
Поголів'я ВРХ, тис. голів	896	892	790	742	724	695
Вирощування приросту ВРХ, тис. т	156	154	148	138	146	142
Середньодобовий приріст, г	478	472	514	508	550	560
Виробничі витрати на 1 голову, грн	3588	3787	4411	5391	6557	8971
Виробнича собівартість 1 т приросту ВРХ, грн	20566	21982	23512	29090	32636	43905
Реалізовано приросту ВРХ, тис. т	167	189	175	159	166	193
Повна собівартість 1 т приросту ВРХ, грн	17549	18576	21284	25201	27996	35148
Ціна реалізації 1 т приросту ВРХ, грн	12369	10537	13651	20694	21047	36343
Рівень рентабельності, (збитковості) приросту ВРХ, %	-29,5	-43,3	-35,9	-17,9	-24,8	3,4
Частка приросту ВРХ у виручці від реалізації с.-г. продукції, %	1,7	1,7	1,5	1,2	1,3	2,1

ництво м'яса великої рогатої худоби за терміном обігу капіталу істотно поступається витратам часу на його переробку і подальше просування у торгівлі, то цілком доцільним та виправданим, з економічної точки зору, є надання безумовної переваги товаровиробнику у формуванні вартості живої маси як складової роздрібною ціни до мінімуму 70%.

Причини зростання собівартості виробництва продукції безпосередньо пов'язані зі слабким рівнем організації годівлі тварин кормами і недостатнім матеріально-технічним та ресурсним забезпеченням. Виробництво м'яса великої рогатої худоби в більшості сільськогосподарських підприємств залишається збитковим також через надто великі витрати кормів на 1 ц приросту живої маси, які є більш ніж вдвічі вищими від нормативного значення.

Висновки і перспективи подальших досліджень.

З наведеного вище можна зробити висновки, що в умовах оптимізації діяльності інтегрованих формувань важливим і актуальним залишається питання виготовлення якісної та конкурентоспроможної продукції, яка б відповідала міжнародним стандартам та забезпечувала економічну безпеку країни.

Багаторічний досвід ведення скотарства в розвинутих країнах світу переконливо доводить можливість ефективного виробництва приросту ВРХ, перш за все, за рахунок вдалого поєднання селекційно-племінної роботи, годівлі тварин та дотримання технологічного процесу, запорукою чого є висока ресурсовіддача та продуктивність галузі. Важливою умо-

вою успішної реалізації такої моделі є забезпечення паритету цін та рівновигідних відносин на ринку м'яса, а також вдале використання природно-кліматичних можливостей аграрного сектору. Не менш важливим для конкурентоспроможного розвитку галузі скотарства є подальше поглиблення спеціалізації та концентрації виробництва.

Список використаних джерел:

1. П.Р. Пуцентейло. Особливості функціонування м'ясного скотарства Канади і США [Електронний ресурс] Режим доступу: http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/3557/1/CPE_2_2011.pdf
2. Ю.В. Кернасюк. Ринок м'яса ВРХ в Україні: проблеми і перспективи. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://agro-business.com.ua/agro/ekonomichnyi-hektar/item/7925-rynok-miasa-vrkh-v-ukraini-problemy-i-perspektyvy.html>
3. В. К. Береговий. Збільшення виробництва яловичини та телятини основний напрям вирішення продовольчої безпеки України [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3782>

References:

1. P.R.Putsenteilo. Osoblyvosti funkcionuvannya myasnogo skotarstva Kanady i SShA [Features of the operation of meat cattle in Canada and the United States]. Retrieved from: http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/3557/1/CPE_2_2011.pdf
2. Y.V. Kernasyuk. Rynok myasa vrh v Ukraini: problemyi perspektyvy [Market of cattle meat in Ukraine: problems and prospects]. Retrieved from: <http://agro-business.com.ua/agro/ekonomichnyi-hektar/item/7925-rynok-miasa-vrkh-v-ukraini-problemy-i-perspektyvy>

3. V.K. Beregovyi Zbilshennya vyrobnyctva yalovychyny ta telyatyny osnovni napryamy vyrishennya prodovolchoyi bezpeky Ukrayiny [An increase in the production of beef and veal is the main direction of Ukraine's food security]. Retrieved from: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3782>

L. Stepasiuk (2019). FEATURES OF THE FUNCTIONALITY OF THE MEAT DISTRIBUTION. BIOECONOMICS AND AGRARIAN BUSINESS, 10(2): 124-133.
<http://doi.org/10.31548/bioeconomy2019.02.124>.

Abstract. *The article deals with the current state of development of meat cattle breeding, the dynamics of its main indicators, as well as factors, which restrain the development of the industry.*

It has been determined that livestock is an extremely important branch of agriculture, but the instability of the socio-economic situation, the low level of concentration of capital in the agrarian sector, the disparity in prices between agricultural products and industrial products and its consequences have been caused chronic disorders in this area.

The results obtained showed that the reduction of the number of animals, the deterioration of its qualitative composition led to a decrease in the quality of products, its production volume, and as a consequent decrease of the consumption of valuable food. Therefore, in order to stabilize the situation it is necessary to introduce a mechanism of state support for the development of livestock, so that is possible to restore the industry's potential and provide the population with food, and provide the country with stable international positions.

It is substantiated that the essential condition of effective management in the field of meat cattle breeding is the active use of the advantages of market relations. Productive and economic relations in the meat products subcomplex of the agro-industrial complex should be based on mutually agreed cooperation at the stages of raw material production, processing and consumption of the finished meat products, as well as the creation of integrated production units. It has been proved that one of the decisive factors in the progressive development of the meat industry is the forage base and the growth of the breeding core. It is noted that relations between producers of products of animal husbandry and processing enterprises should be based on objectively-justified pricing policy, which would exclude price disparity in the relations of participants in the meat products subcomplex of agro-industrial complex.

Key words: *beef, increase of cattle, cattle breeding, efficiency, cost, profit, profitability.*

Л.М. Степасюк (2019). ОСОБЕННОСТИ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ ОТРАСЛИ МЯСНОГО СКОТОВОДСТВА. БИОЭКОНОМИКА ТА АГРАРНИЙ БІЗНЕС, 10(2): 124-133.
<http://doi.org/10.31548/bioeconomy2019.02.124>.

Анотация. *В статье рассмотрено современное состояние развития мясного скотоводства, исследована динамика его основных показателей, а также факторы сдерживающие развитие отрасли.*

Определено, что скотоводство является чрезвычайно важной отраслью сельского хозяйства, однако нестабильность социально-экономической ситуации, низкий уровень

концентрации капитала в аграрной сфере, диспаритет цен между сельскохозяйственной продукцией и продукцией промышленности и его последствия обусловили хронические проблемы в данной области.

Установлено, что сокращение поголовья животных, ухудшения его качественного состава вызвали снижение качества продукции и уменьшения объемов ее производства, и как следствие потребления ценных продуктов питания. Поэтому для стабилизации ситуации в данной отрасли со стороны государства стоит вводить механизм государственной поддержки развития животноводства с целью восстановления потенциала отрасли и обеспечения населения продуктами питания, а страну – стабильными международными позициями.

Обосновано, что неотъемлемым условием эффективного хозяйствования в отрасли мясного скотоводства является активное использование преимуществ рыночных отношений. Производственно-экономические связи в мясопродуктовом подкомплексе должны базироваться на взаимосогласованном сотрудничестве на стадиях производства сырья, его переработки и потребления готовой мясной продукции, а также создании интегрированных производственных формирований. Доказано, что одним из решающих факторов поступательного развития отрасли мясного скотоводства является кормовая база и наращивание селекционного ядра. Отмечено, что отношения между производителями продукции скотоводства и перерабатывающими предприятиями должны базироваться на объективно обоснованной ценовой политике, которая исключала бы ценовой диспаритет в отношениях участников мясопродуктового подкомплекса страны.

Ключевые слова: говядина, прирост крс, скотоводство, эффективность, себестоимость, прибыль, рентабельность.